

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

GENEL DEĞERLENDİRME RAPORU

2024 YILI YEREL LOKANTA İŞYERLERİNDE
ÇALIŞMA KOŞULLARININ İYİLEŞTİRİLMESİ
PROGRAMLI TEFTİŞİ

(Ekim, 2025)

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

ÖNSÖZ

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 49'uncu maddesi ve çalışma hayatıyla ilgili diğer maddelerinde Devlet; çalışanların hayat seviyelerini yükseltmek ve çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam oluşturmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü tutulmuştur. Bu yükümlülük Devlet'in çalışma hayatını kontrol etmesini gerekli kılmaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olarak sosyal hukuk devleti temelinde emeğin ve hakkın esas alındığı, diyalog mekanizmalarının etkin bir biçimde işletilerek çalışma ahenginin hâkim kılındığı, uluslararası norm ve standartlara uyumlu, yenilikçi bir çalışma hayatı oluşturmak vizyonu çerçevesinde temel misyonumuz; çalışma hayatını düzenlemek ve denetlemek, işgücü piyasasının yapısal sorunlarını çözmek suretiyle büyümenin istihdama katkısını, istihdam ve işgücüne katılım oranını artırmak, nitelikli insan kaynağı oluşturmak, sosyal güvenliği yaygınlaştıracak tedbirler almak, iş sağlığı ve güvenliği kültürünü geliştirerek tüm çalışanlara sağlıklı ve güvenli çalışma ortamı oluşturmaktır.

Anayasa kapsamında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile verilen görevlerin denetimle ilgili kısımları; 5690 sayılı Kanun ile onanan Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Sanayi ve Ticarete İş Teftişi Hakkındaki 81 sayılı ILO Sözleşmesi gereği Bakanlık Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına verilmiştir. Bu kapsamda, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının çalışma hayatını denetlemeye yetkili birimi olan ve çalışma barışının tesisinin sağlanması amacıyla görev yapan Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izlemek, çalışma şartları, çalışma ortamı, çalışma ilişkileri, iş kazaları ve meslek hastalıkları, kayıt dışılık, iş sağlığı ve güvenliğine yönelik ihlaller ve benzeri risk kriterlerine dayanarak işyerleri ve sektörler düzeyinde analizler yapmak, çalışma hayatının denetimi ve raporlanmasına ilişkin ilke, yöntem, standart ve teknikleri geliştirmek, denetim rehberleri hazırlamak, denetimlerin etkinliğini ve verimliliğini artırıcı tedbirleri almak, bu konuda görüş ve önerilerde bulunmakla ilgili görevleri vardır.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı olarak programlı teftişler kapsamında amacımız, ülkemizde yürürlükte bulunan iş mevzuatı çerçevesinde çalışma hayatı bakımından öncelikli riskleri belirleyerek ilgili taraflara rehberlik etmek ve taraflar arasında çalışma barışının sağlanmasına katkıda bulunmaktır. Bu kapsamda yürütülen teftişlere ilişkin hazırlanan Genel Değerlendirme Raporları ilgili tarafların bilgilerine sunulmaktadır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

BAŞKAN SUNUŞU

2024 yılına ait Programlı Teftişlerin hazırlanmasında, yürütülmesinde ve bu raporun yazımında görev alan İş Müfettişlerine, teftiş aşamasında gerekli kolaylığı sağlayan işveren ve çalışanlara, kamu kurum ve kuruluşlarına, katkısı ve katılımı olan tüm paydaşlara teşekkür eder, ülkemiz ve çalışma hayatı için faydalı olmasını temenni ederim.

Bekir AKTÜRK
Rehberlik ve Teftiş Başkanı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	2
BAŞKAN SUNUŞU	3
İÇİNDEKİLER	4
KISALTMALAR LİSTESİ.....	5
TABLolar LİSTESİ.....	6
I. BÖLÜM GENEL BİLGİLER.....	7
1. TEFTİŞİN ADI	7
2. TEFTİŞİN GEREKÇESİ.....	7
3. TEFTİŞİN AMACI	7
4. TEFTİŞTE GÖREV ALAN MÜFETTİŞLER.....	8
5. ÇALIŞMA TAKVİMİ.....	8
6. TEFTİŞ YÜRÜTÜLEN İLLER	9
7. TEFTİŞE ALINAN İŞYERLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	9
8. İŞYERLERİNİN BELİRLENME KRİTERLERİ	10
9. İŞYERLERİNDE YÜRÜTÜLEN GENEL FAALİYETLER.....	10
II. BÖLÜM TEFTİŞ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	12
1. HAZIRLIK AŞAMASI	12
2. TEFTİŞ AŞAMASI.....	12
3. İSTATİSTİKLER.....	12
III. BÖLÜM MEVZUATA AYKIRILIKLAR.....	18
IV. BÖLÜM SONUÇ	19
1. TEFTİŞ SONUÇLARI HAKKINDA GENEL DEĞERLENDİRME	19
2. SEKTÖR/ALAN TEMSİLCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ.....	19
3. İŞ MÜFETTİŞLERİNİN DEĞERLENDİRME VE GÖRÜŞLERİ	19

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

KISALTMALAR LİSTESİ

SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
NACE	Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiksel Sınıflandırması
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
ALO170	Çalışma Hayatı İletişim Merkezi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1- Çalışma Takvimi.....	8
Tablo 2- Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Bilgiler.....	13
Tablo 3- Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Uygulanan İdari Para Cezaları.....	15
Tablo 4- Giderilen Mevzuata Aykırılıklar Sonucunda Ödenmesi Sağlanan Hak ve Alacaklar	17
Tablo 5- Giderilen Mevzuata Aykırılıklar Sonucunda Kamuya Aktarılması Sağlanan Kamu Alacakları...	17

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

I. BÖLÜM GENEL BİLGİLER

1. TEFTİŞİN ADI

Yerel Lokanta İşyerlerinde Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Programlı Teftişi.

2. TEFTİŞİN GEREKÇESİ

Türkiye İstatistik Kurumu 2024 yılı Ocak ayı İşkolu İstatistiklerinin incelenmesinde; 18 sıran numaralı “Konaklama ve eğlence işleri” işkolunda 1.089.231 işçiden sadece 53.570’sinin sendika üyesi olduğu ve sendikalaşma oranının %4,91 gibi oldukça düşük bir seviyede bulunduğu görülmektedir. “Konaklama ve eğlence işleri” işkolunda yer alan “56.10- Lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri” nace kodu ile faaliyet gösteren işyerlerinin büyük çoğunluğunun küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluştuğu, işyerlerindeki çalışma mevzuatına aykırılıkların tespit edilip düzeltilmesi bireysel başvurular sonucunda yapılan inceleme teftişleri ile mümkün olmaktadır. Ayrıca sektörde işçi sirkülasyonunun yüksek olması nedeniyle işçilerin düzenli ve sürekli bir işyerinde çalışmamaları, yasal haklarını kullanmada güçlük çekmelerine ve çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunlarla baş başa kalmalarına yol açmaktadır.

Başkanlığımıza intikal eden şikayet ve ihbarların da değerlendirilmesi sonucunda söz konusu programlı teftiş ile; yerel lokanta işyerlerinde çalışan işçilerin mevzuattan kaynaklanan haklarından eksiksiz faydalanabilmesine, çalışma ilişkilerinin mevzuata uygun hale getirilmesi sağlanarak işçi ve işverenlerin çalışma barışı içerisinde ilişkilerini sürdürmesine ve işverenler arasında mevzuattaki yükümlülüklerin uygulanmasından kaynaklanan farklılıkların giderilerek haksız rekabetin önlenmesine katkı sağlayacağı hedeflenmektedir.

3. TEFTİŞİN AMACI

Sektörde çalışma koşullarının iyileştirilmesi, kayıt dışılığın azaltılması, işveren, işçi ve sektör temsilcilerinde çalışma mevzuatı yönünden farkındalık oluşturulması ve çalışma barışına katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda programlı teftiş çerçevesinde;

- Çalışma süreleri,
- Ücret ve ekleri (fazla çalışma, ulusal bayram, genel tatil, hafta tatili ücretleri, prim, ikramiye vb.)
- Fiili-kaydi ücret,
- Kayıt dışı istihdam,

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

- İş sözleşmeleri,
  - Postalar halinde çalışma,
  - Ücret hesap pusulası,
  - Yıllık ücretli izin,
  - Ara dinlenme süresi,
  - Hafta tatili izni,
  - Teftiş Rehberinde yer alan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında bakılması gereken hususlar,
  - Çalışma izni olmayan yabancı çalıştırılması,
  - Kadın, çocuk ve genç işçilere yönelik koruyucu hükümler,
  - Zorla çalıştırma amaçlı muhtemel insan ticareti,
  - Çağrı üzerine çalışma, mevsimlik çalışma ve benzeri “a-tipik” çalışma modelleri,
- Konularında teftişler yürütülmüştür.

4. TEFTİŞTE GÖREV ALAN MÜFETTİŞLER

Programlı teftişte, Adana, Ankara, Bursa, İstanbul, İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıklarında görevli 46 iş müfettişi görev almıştır.

5. ÇALIŞMA TAKVİMİ

2024 yılı Ocak-Mart aylarında programlı teftişin hazırlık aşaması gerçekleştirilmiş, eğitim ve toplantı faaliyetleri yürütülmüş; Nisan ile Aralık ayları arasında teftişler gerçekleştirilerek ilgili işyerlerine dair teftiş raporları düzenlenmiş ve 2025 yılı Ocak-Şubat aylarında programlı teftişlere ait genel değerlendirme raporu hazırlanmıştır. Programlı teftişlere ilişkin çalışma takvimi Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1 Çalışma Takvimi

Faaliyet	Dönem
Hazırlık Aşaması • Araştırma faaliyetleri • Bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri	Ocak 2024 Şubat-Mart 2024
Teftiş Aşaması • Teftişlerin yürütülmesi ve raporların yazımı	Nisan-Aralık 2024

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Analiz ve Değerlendirme • Değerlendirme toplantıları ve istatistiklerin analizi	Ocak 2025
Genel Değerlendirme Raporu Yazımı	Ocak-Şubat 2025

6. TEFTİŞ YÜRÜTÜLEN İLLER

Programlı teftiş; Adana, Afyonkarahisar, Ankara, Bursa, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri ve Konya illerinde gerçekleştirilmiştir.

7. TEFTİŞE ALINAN İŞYERLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Programlı teftiş 18 numaralı “Konaklama ve eğlence işleri” işkolundaki lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri kapsamında olan işyerlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda;

56.10.01 - Seyyar yemek servisi faaliyetleri (simit, poğaç, börek, kokoreç, nohut-pilav, pıyaz, dondurma, vb. ile kayıklarda yapılanlar dahil)

56.10.02 - Börekçilerin faaliyetleri (imalatçıların faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)

56.10.03 - Çorbacıların ve işkembecilerin faaliyetleri (imalatçıların faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)

56.10.04 - Dondurmacıların faaliyetleri (imalatçıların faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)

56.10.05 - Oturacak yeri olmayan fast-food satış yerleri (hamburger, sandviç, tost, vb.), al götür tesisleri ve benzerleri tarafından sağlanan diğer yemek hazırlama ve sunum faaliyetleri

56.10.06 - Döner, lahmacun ve pidecilik (içli pide (kıymalı, peynirli vb.)) faaliyeti (garson servisi sunanlar ile self servis sunanlar dahil, imalatçıların ve al götür tesislerin faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)

56.10.07 - Ciğer, kokoreç, köfte ve kebabçıların faaliyeti (garson servisi sunanlar ile self servis sunanlar dahil, imalatçıların ve al götür tesislerin faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)

56.10.08 - Diğer lokanta ve restoranların (içkili ve içkisiz) faaliyetleri (garson servisi sunanlar ile self servis sunanlar dahil, imalatçıların ve al götür tesislerin faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)

56.10.09 - Pastanelerin ve tatlıcıların (sütlü, şerbetli vb.) faaliyeti (garson servisi sunanlar ile self servis sunanlar dahil, imalatçıların ve al götür tesislerin faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)

56.10.10 - Pizzacıların faaliyeti (garson servisi sunanlar ile self servis sunanlar dahil, imalatçıların ve al götür tesislerin faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

56.10.14 - Başka birimler tarafından işletildiğinde gemi ve trenlerde restoran işletmeciliği (yemekli vagon, vb.)

56.10.17 - Mantıcı ve gözlemecilerin faaliyeti (garson servisi sunanlar ile self servis sunanlar dahil, imalatçıların ve al götür tesislerin faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)

56.10.18 - Oturacak yeri olan fast-food (hamburger, sandviç, tost vb.) satış yerleri (büfeler dahil) tarafından sağlanan yemek hazırlama ve sunum faaliyetleri

56.10.19 - Yiyecek ağırlıklı hizmet veren kafe ve kafeteryaların faaliyetleri

56.10.22 - Lahmacun ve pidecilik (içli pide (kıymalı, peynirli vb.)) faaliyeti (garson servisi sunanlar ile self servis sunanlar dahil; imalatçıların ve al götür tesislerin faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)

56.10.23 - Döner, ciğer, kokoreç, köfte ve kebabçıların faaliyeti (garson servisi sunanlar ile self servis sunanlar dahil; imalatçıların ve al götür tesislerin faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)

Nace kodlu işyerlerinde teftişler yürütülmüştür.

8. İŞYERLERİNİN BELİRLENME KRİTERLERİ

İşyerlerinin belirlenmesinde aşağıdaki temel kriterler dikkate alınmıştır:

- Çalışan sayısı,
- İşyeri büyüklüğü,
- İşyerinin teftiş geçmişi,
- Şikâyet/ihbar yoğunluğu,
- Çalışma ortamı koşulları.

İşyerlerinin belirlenmesinde kullanılan kaynaklar ise:

- SGK Verileri: İşyeri kayıtları ve sigortalı çalışan sayıları analiz edilmiştir.
- TÜİK Verileri: Sektörüne ilişkin istatistiksel veriler incelenmiştir.
- Bakanlık Veri Tabanı: Önceki denetim raporları ve işyeri kayıtları değerlendirilmiştir.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi “ALO 170” ve CİMER Başvuruları: İşyerleri hakkındaki şikâyetler/ihbarlar değerlendirilmiştir.

9. İŞYERLERİNDE YÜRÜTÜLEN GENEL FAALİYETLER

Lokanta ve seyyar yemek hizmeti faaliyeti veren işyerlerinde yürütülen işler, organizasyon bütünlüğü açısından iki ayrı hizmeti kapsamaktadır. Bunlar, yiyecek ve içeceklerin sunum kısmını

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

oluşturan salon - servis bölümü ile müşterilere servis edilen ürünlerin hazırlanması aşamasını oluşturan mutfak kısmından oluşmaktadır.

Lokantaların mutfak kısmı olarak adlandırılan bölümü, ürünün hazırlanması ve bulaşık yıkaması aşamalarından oluşmaktadır. Lokantanın faaliyet gösterdiği sektördeki ürettiği mamule bağlı olarak mutfak kısmında; pide ustası, döner ustası, tatlı ustası, ızgaracı, aşçıbaşı, aşçı, kalfa, usta yardımcıları, salatacı, soğuk ve sıcak mezeci, çırak ve stajyerler hizmet vermektedir. Anılan işçiler, yaptıkları işte geçirdikleri süreye bağlı olarak kıdem kazanıp statülerini yükseltebilmektedir. Mutfak kısmının bir diğer bölümünü ise bulaşıkhaneye oluşturmakta; bu kısımda ise bulaşıkçı, tabakçı gibi çalışanlar hizmet vermektedir.

Lokantaların mutfak bölümünde hazırlanan yiyecek ve içeceklerin müşterilere servis edildiği salon bölümünde ise şef, şef garson, garson, abiyer, komi, çaycı, temizlikçi, barmen, bartender ve vale hizmet vermektedir. Mutfak bölümünde çalışanlarda olduğu gibi servis – sunum bölümünde çalışanlarda da kıdem ve performans artışına bağlı olarak ücret ve yan haklarda artış gerçekleşmektedir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

II. BÖLÜM TEFTİŞ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. HAZIRLIK AŞAMASI

Programlı teftiş ile ilgili hazırlıklar 2024 yılı Ocak ayında başlamıştır. Teftişe alınacak sektörün belirlenmesinde; sektörün büyüklüğü, ekonomi içindeki payı, istihdam edilen işçi sayısı, sektörün yapısı, kamuoyunda çıkan haberler, sektördeki işçilerin CİMER ve ALO170 gibi kanallar aracılığı ile yaptıkları şikâyetler ve ihbarlar değerlendirilmiştir. 2024 yılı Şubat ve Mart aylarında uygulama esasları belirlenerek koordinasyon ekipleri oluşturulmuş, uygulamada birliğin sağlanması, teftişin etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla programda yer alacak müfettişler ile toplantılar yapılmıştır.

2. TEFTİŞ AŞAMASI

Teftiş konuları arasında yer alan; çalışma süreleri, ücret ve ekleri (fazla çalışma, ulusal bayram, genel tatil, hafta tatili ücretleri, prim, ikramiye vb.), fiili-kaydi ücret, kayıt dışı istihdam, iş sözleşmeleri, postalar halinde çalışma, ücret hesap pusulası, yıllık ücretli izin, ara dinlenme süresi, hafta tatili izni, Teftiş Rehberinde yer alan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında bakılması gereken hususlar, çalışma izni olmayan yabancı çalıştırılması, kadın, çocuk ve genç işçilere yönelik koruyucu hükümler, zorla çalıştırma amaçlı muhtemel insan ticareti, çağrı üzerine çalışma, mevsimlik çalışma ve benzeri “a-tipik” çalışma modelleri konularında işyerlerinde incelemeler gerçekleştirilmiştir.

Teftişler rehberlik odaklı yürütülmüş olup işverenlerin tespit edilen noksanlık ve aykırılıkları gidereceği yönündeki süre talebi ile müfettişlerin süre taleplerini uygun görmesi sonucunda, işverenlere makul süreler verilerek tespiti yapılan mevzuat eksikliklerinin giderilmesi sağlanmıştır. Yine, yıl içerisinde düzenli olarak teftişlerde yaşanan sorunlar ve değerlendirmeler ile ilgili teftişlerde görev alan müfettişlerle toplantılar düzenlenmiştir.

3. İSTATİSTİKLER

Programlı teftişte elde edilen sayısal ve istatistiki veriler aşağıda belirtilmiştir.

3.1. İşyeri Bilgilerine İlişkin İstatistikler

Programlı teftiş kapsamında 545 işyerinde teftiş gerçekleştirilmiş ve söz konusu teftişlerde toplam 18.611 işçiye ulaşılmıştır. İşçilerin cinsiyetlere göre dağılımına bakıldığında bu işçilerin %76’sını erkek işçi, %24’ünün ise kadın işçi olduğu görülmektedir. Ayrıca teftişler kapsamında işyerlerinde 393 genç

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

işçinin, 32 çırağın, 142 engelli işçinin ve 1 eski hükümlü işçi ile 147 yabancı uyruklu işçinin çalışmakta olduğu görülmüştür. Bu yabancı uyruklu işçilerden 14'ünün çalışma izin belgesinin bulunmadığı anlaşılmıştır.

3.2. Teftiş Sonucuna İlişkin İstatistikler

Teftişler sonucunda 82 işyerinde herhangi bir mevzuata aykırılık/noksanlık tespit edilmemiş, 212 işyeri için birinci teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık ve noksanlıkları giderilmesine ilişkin süre verme uygulamasına gidilerek ikinci aşama teftiş gerçekleştirilerek sonuçlandırılmıştır. Teftiş sonuçları incelendiğinde tespit edilen mevzuata aykırılık ve noksanlıkları gidermeyen 251 işverenlik hakkında toplamda 26.575.333,00 TL idari para cezası uygulanması önerilmiştir. Tespit edilen mevzuata aykırılıklara ait istatistikler aşağıda tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2- Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Bilgiler

Kanun/Yönetmelik Adı	İlk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Son teftişte yeni tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilmeyen mevzuata aykırılık	Giderilme oranı (%)
4857 sayılı İş Kanunu	1855	160	1692	163	%92
-İşten ayrılan işçiye çalışma belgesi vermemek, belgeye gerçeğe aykırı bilgi yazmak (4857/m.28)	1	0	1	0	%100
-Ücret ile bu kanundan doğan veya TİS'den ya da iş sözleşmesinden doğan ücreti kasten ödememek veya eksik ödemek (4857/m.32)	293	45	288	5	%98
-Ücretlerin zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına ödememek (4857/m.32)	112	24	84	28	%75
-Ücret hesap pusulası düzenlememek (4857/m.32)	134	15	126	8	%94
-Asgari ücreti ödememek veya eksik ödemek (4857/m.39)	0	4	-	-	-
-Fazla çalışma sürelerini gösteren belge düzenlememek (4857/m.41)	27	0	27	0	%100
-Fazla çalışma yaptırılmayacak işçilere fazla çalışma yaptırmak (4857/m.41)	4	0	4	0	%100
-Fazla çalışmalara ilişkin ücreti ödememek veya eksik ödemek (4857/m.41)	285	20	253	32	%89
-Fazla saatlerde yapılacak çalışmalar için işçinin onayını almamak (4857/m.41)	13	0	13	0	%100
-İşçiden serbest zaman kullanma onayı almamak (4857/m.41)	1	0	1	0	%100
-Yılda 270 saatin üzerinde fazla çalışma yaptırmak (4857/m.41)	57	0	57	0	%100

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Kanun/Yönetmelik Adı	İlk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Son teftişte yeni tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilmeyen mevzuata aykırılık	Giderilme oranı (%)
-Çalışılan genel tatil ücretlerini ödememek (4857/m.47)	264	0	247	17	%94
-Eşit davranma ilkesine aykırı davranmak (4857/m.5)	1	0	1	0	%100
-Yüzde ile ilgili belgeyi temsilciye vermemek (4857/m.52)	3	0	3	0	%100
-İzin kayıt belgesi tutmamak (4857/m.56)	36	0	36	0	%100
-Yıllık ücretli izni yasaya aykırı şekilde bölmek (4857/m.56)	91	2	89	2	%98
-İzin ücretini yasaya aykırı şekilde ödemek veya eksik ödemek (4857/m.57)	98	16	81	17	%83
-Günlük çalışma sürelerini belgeleyememek (4857/m.63)	189	0	184	5	%100
-Ara dinlenmesini uygulamamak (4857/m.68)	6	0	5	1	%83
-Gece ve gündüz postalarını değiştirmemek (4857/m.69)	4	0	1	3	%25
-İşçileri geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırmak (4857/m.69)	33	1	12	21	%36
-Çocukları çalıştırma yaşına ve çalıştırma yaşağına aykırı davranmak (4857/m.71)	100	9	83	17	%83
-Çocuk ve genç işleri gece çalıştırmak veya ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmek (4857/m.73)	9	1	3	6	%33
-İşçi özlük dosyasını düzenlememek (4857/m.75)	8	3	7	1	%88
-Çalışma koşullarına ilişkin belgeyi vermemek (4857/m.8)	70	2	70	0	%100
-Süresi bir yıl ve daha fazla olan iş sözleşmesini yazılı yapmamak (4857/m.8)	16	1	16	0	%100
-2 aylık süre dolmadan sözleşmenin feshi halinde çalışma koşulları belgesini vermemek (4857/m.8)	0	4	-	-	-
-Çağrıldıkları zaman gelmemek, kolaylık göstermemek (4857/m.92-2)	-	13	-	-	-
Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği	116	8	107	9	%92
-Yıllık izin yönetmeliğinin esas usullerine aykırı olarak izin kullandırmamak veya eksik kullandırmak (4857/m.60)	116	8	107	9	%92
İş Kanununa İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği	236	32	115	121	%49
-Çalışma sürelerine ilişkin yönetmeliklere muhalefet etmek (4857/m.63)	236	32	115	121	%49
Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	9	1	3	6	%33
-Çocuk ve genç işleri gece çalıştırmak veya ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmek	9	1	3	6	%33

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Kanun/Yönetmelik Adı	İlk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Son teftişte yeni tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilmeyen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilme oranı (%)
6735 Sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu	8	19	8	-	-
- Bildirim ve sosyal güvenlik yükümlülüğü (İşçi) (22/1 - 23-5/a-1)	1	0	1	-	-
- Bildirim ve sosyal güvenlik yükümlülüğü (İşveren) (22/1 - 23-5/a-2)	1	0	1	-	-
- Çalışma iznine muhalefet (İşçi) (6/2 - 23-5/b-1)	3	11	3	-	-
- Çalışma iznine muhalefet (İşveren) (6/2 - 23-5/b-3)	3	8	3	-	-
Toplam	2.224	220	1.922	299	%86

Programlı teftiş kapsamında işyerlerinde ilk aşama teftişte toplamda 2.224 noksanlık/mevzuata aykırılık tespit edilmiş, 1.922'sinin işverenliklere verilen süre sonunda giderildiği, 299'unun ise giderilmediği anlaşılmıştır.

Teftiş süresi içerisinde tespit edilen ve giderilmeyen mevzuata aykırılık ve noksanlıklara ilişkin olarak işverenlikler hakkında; 4857 sayılı İş Kanunu hükümleri kapsamında 24.714.149,00 TL, 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu hükümleri kapsamında ise 1.861.184,00 TL olmak üzere toplam 26.575.333,00 TL idari para cezası uygulanması önerilmiştir.

Tablo 3 - Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Uygulanan İdari Para Cezaları

Kanun/Yönetmelik Adı	Giderilmeyen mevzuata aykırılık sayısı	İdari para cezası
- 4857 sayılı İş Kanunu	-	24.714.149,00 TL
➤ Çalışma koşullarına ilişkin belgeyi vermemek (8 – 99/1-c)	2	67.296,00 TL
➤ Süresi bir yıl ve daha fazla olan iş sözleşmesini yazılı yapmamak (8 – 99/1-c)	1	15.422,00 TL
➤ 2 aylık süre dolmadan sözleşmenin feshi halinde çalışma koşulları belgesini vermemek (8 – 99/1-c)	4	50.472,00
➤ Ücret ile bu kanundan doğan veya TİS'den ya da iş sözleşmesinden doğan ücreti kasten ödememek veya eksik ödemek (32 – 102/a)	50	5.061.638,00 TL
➤ Ücretlerin zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına ödememek (32 – 102/a)	52	8.167.730,00 TL
➤ Ücret hesap pusulası düzenlememek (37 – 102/b)	23	126.638,00 TL

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Kanun/Yönetmelik Adı	Giderilmeyen mevzuata aykırılık sayısı	İdari para cezası
➤ Asgari ücreti ödememek veya eksik ödemek (39 – 102/a)	4	197.686,00 TL
➤ Fazla çalışmalara ilişkin ücreti ödememek veya eksik ödemek (41 – 102/c)	52	4.077.886,00 TL
➤ Çalışılan genel tatil ücretlerini ödememek (47 – 102/a)	17	614.160,00 TL
➤ Yıllık ücretli izni yasaya aykırı şekilde bölmek (56 – 103)	4	53.320,00 TL
➤ İzin ücretini yasaya aykırı şekilde ödemek veya eksik ödemek (57 – 103)	33	915.272,00 TL
➤ Yıllık izin yönetmeliğinin esas usullerine aykırı olarak izni kullandırmamak veya eksik kullandırmak (60 – 103)	17	173.290,00 TL
➤ Çalışma sürelerine ilişkin yönetmeliklere muhalefet etmek (63 – 104)	153	2.255.067,00 TL
➤ Ara dinlenmesini uygulamamak (68 – 104)	1	14.739,00 TL
➤ Gece ve gündüz postalarını değiştirmemek (69 – 104)	3	44.217,00 TL
➤ İşçileri geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırmak (69 – 104)	22	324.258,00 TL
➤ Çocukları çalıştırma yaşına ve çalıştırma yasağına aykırı davranmak (71 – 104)	26	383.214,00 TL
➤ Çocuk ve genç işleri gece çalıştırmak veya ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmek (73 – 104)	7	103.173,00 TL
➤ İşçi özlük dosyasını düzenlememek (75 – 104)	4	58.956,00 TL
➤ Çağrıldıkları zaman gelmemek, kolaylık göstermemek (92/2 – 107/1-a)	13	1.741.753,00 TL
➤ Teftişin sonuçlanmasını engellemek (96/1 – 107/1-b)	2	267.962,00 TL
- 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu	27	1.861.184,00 TL
➤ Çalışma iznine muhalefet (İşçi) (6/2 - 23-5/b-1)	14	431.072,00 TL
➤ Çalışma iznine muhalefet (İşveren) (6/2 - 23-5/b-3)	11	1.191.792,00 TL
➤ Bildirim ve sosyal güvenlik yükümlülüğü (İşçi) (22/1 - 23-5/a-1)	1	68.064,00 TL
➤ Bildirim ve sosyal güvenlik yükümlülüğü (İşveren) (22/1 - 23-5/a-2)	1	170.256,00 TL
Toplam	-	26.575.333,00- TL

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

3.3 Teftiş Sürecinde Ödenmesi Sağlanan İşçilik Alacakları ile Kamuya Aktarılan Tutarlara İlişkin Bilgiler

İşverenlerin tespit edilen noksanlık ve aykırılıkları gidereceği yönündeki süre talebi ile müfettişlerin süre taleplerini uygun görmesi sonucunda, işverenliklere makul süreler verilerek tespiti yapılan mevzuat eksikliklerinin giderilmesi sağlanmıştır. Verilen süre sonunda giderilmeyen mevzuata aykırılıklar için idari yaptırım önerilmiştir.

Teftişler sonucunda giderilen mevzuata aykırılıklar sonucunda işçilere ödettirilmesi sağlanan tutarlar ile söz konusu işçilere yaptırılan bu ödemeler sonucunda kamuya aktarılması sağlanan kamu alacağı tutarları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 4- Giderilen Mevzuata Aykırılıklar Sonucunda Ödenmesi Sağlanan Hak ve Alacaklar

Ödeme Niteliği	İşçi Sayısı	Tutar (Brüt/TL)
Ücret	2.496	13.590.632,38
Fazla Çalışma Ücreti	6.396	143.927.090,74
Genel Tatil Ücreti	7.504	52.775.984,96
Hafta Tatili Ücreti	1.287	2.648.350,42
Diğer	431	2.185.539,31
TOPLAM		215.127.597,81

Tablo 5- Giderilen Mevzuata Aykırılıklar Sonucunda Kamuya Aktarılması Sağlanan Kamu Alacakları

Ödeme Niteliği	Tutar (Brüt/TL)
SGK Primleri	79.397.191,65
Gelir Vergisi + Damga Vergisi	43.540.428,62
TOPLAM	122.937.620,27

3.4 Suç Duyurusu ve İhbarlar

Teftişlerde tespit edilen ve giderilmeyen mevzuata aykırılıklar nedeniyle yasal dayanaklar çerçevesinde ilgili kurumlara 111 bildirim düzenlenmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

III. BÖLÜM MEVZUATA AYKIRILIKLAR

4857 Sayılı İş Kanunu Kapsamında Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklar

- Ücretin eksik ödenmesi ile ilgili tespit edilen noksanlıkların %98 oranında giderildiği,
- Ücretin banka aracılığıyla ödenmemesi ile ilgili tespit edilen noksanlıkların %75 oranında giderildiği,
- Ücret hesap pusulası düzenlenmemesi nedeniyle tespit edilen noksanlıkların %94 oranında giderildiği,
- Fazla çalışma ücretinin ödenmemesi veya eksik ödenmesi ile ilgili tespit edilen noksanlıkların %89 oranında giderildiği,
- Genel tatil ücretinin ödenmemesi / eksik ödenmesi ile ilgili tespit edilen noksanlıkların %94 oranında giderildiği,
- Yıllık ücretli izin yasaya aykırı şekilde bölünmesi ile ilgili tespit edilen noksanlıkların %98 oranında giderildiği,
- İzin ücretinin yasaya aykırı şekilde ödenmesi ya da eksik ödenmesi nedeniyle tespit edilen noksanlıkların %83 oranında düzeltildiği,
- Ara dinlenmesini uygulamamak nedeniyle tespit edilen noksanlıkların %83 oranında giderildiği,
- Gece ve gündüz postalarının değiştirilmemesi nedeniyle tespit edilen noksanlıkların %25 oranında giderildiği,
- İşçilerin gece 7,5 saatten fazla çalıştırılması nedeniyle tespit edilen noksanlıkların % 36 oranında giderildiği,
- Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik kapsamında tespit edilen noksanlıkların %83 oranında düzeltildiği,
- İşçi özlük dosyasının düzenlenmemesi nedeniyle tespit edilen eksikliklerin işverenliklerce %88 oranında giderildiği,
- Tespit edilen diğer noksanlık ve mevzuata aykırılıkların giderildiği anlaşılmaktadır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

IV. BÖLÜM SONUÇ

1. TEFTİŞ SONUÇLARI HAKKINDA GENEL DEĞERLENDİRME

Programlı teftiş, 11 ilde 46 iş müfettişi tarafından 545 işyerinde gerçekleştirilmiş olup toplam 18.611 çalışana ulaşılmıştır. Yapılan teftişler sonucunda işçilerin Kanundan ve sözleşmelerden doğan hakları kapsamında; toplam 215.127.597,81 TL tutarındaki alacağın işçilere ödettirilmesi, söz konusu işçilere yaptırılan bu ödemeler sonucunda ise 122.937.620,27 TL kamu alacağının ödenmesi sağlanmıştır. Ayrıca tespit edilen mevzuata aykırılıkları gidermeyen 251 işverenlik hakkında 4857 sayılı İş Kanunu'nun ve 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu'nun ilgili maddelerine istinaden toplam 26.575.333,00 TL idari para cezası uygulanması önerilmiştir.

4857 sayılı İş Kanunu kapsamında tespit edilen mevzuata aykırılık ve noksanlıkların %86 oranında işverenlikler tarafından giderildiği belirlenmiştir.

2. SEKTÖR/ALAN TEMSİLCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Programlı teftişler kapsamında sektör temsilcilerinin talep ettikleri mevzuat değişiklikleri ve yaşadıkları sorunlar özetlendiğinde;

- Sektörde çalışan aşçı ve garson nezdinde mesleki eğitim kurslarının açılması ve yaygınlaştırılması,
- Komi ve bulaşıkçı olarak çalışacak işçi bulmada sıkıntılar yaşandığı,
- Yabancı uyruklu işçi temininde bürokratik sürecin hızlandırılması.

3. İŞ MÜFETTİŞLERİNİN DEĞERLENDİRME VE GÖRÜŞLERİ

Çalışma sürelerinin belgelendirilmesi, yıllık ücretli izne hak kazanmak için gerekli sürenin hesabı, yıllık ücretli iznin peşin veya avans olarak ödenmesi, hafta tatili, yıllık iki yüz yetmiş saatin üzerinde fazla çalışma yapılması konuları hakkında mevzuatsal düzenleme yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir.